

Els afers del senyor Damvilliers

Carles Montpart Tura

L'escriptor terrassenc Ferran Canyameres és actualment un autor força desconegut pel gran públic i encara poc estudiat pels especialistes. De totes formes, la seva obra, tant la literària com la d'editor i activista cultural, va tenir una gran importància en la cultura catalana de la primera meitat del segle XX. Malgrat que el llibre que ressenyem avui no és un clàssic —en el sentit que li hem donat en aquests articles mensuals—, l'aparició d'una novel·la inèdita de Canyameres i l'estreta vinculació de la seva filla i dels seus nets amb Caldes bé mereix un esbós de la seva vida i de la seva producció literària.

Infantesa

Ferran Canyameres i Casamada (1898 – 1964) va néixer a Terrassa, al número 277 de la carretera de Montcada, poc després que els seus pares hi anessin a viure procedents primer de Sabadell i posteriorment de Sant Pere de Terrassa, un terme municipal creat l'any 1800 i anul·lat el 1904, i que tenia un peu a cada ciutat. Era fill de Valentí Canyameres i Teresa Casamada i tenia quatre germanes grans —Maria Antònia, Dolors Enriqueta, Elvira Agustina i Carme— i una de més petita, Josepa.

Després de cinc anys d'ensenyament primari, l'any 1909 el petit Ferran va estudiar el batxillerat a les Escoles Pies, pensionat per l'Ajuntament de Terrassa. El 1913, però, va haver de deixar d'estudiar perquè la situació econòmica dels seus pares els va obligar a posar-lo a treballar, i va començar fent pràctiques al despatx del taller d'ebenisteria on el seu pare feia d'encarregat. Ja en aquests primers anys Ferran Canyameres sentia una forta atracció per l'art i les lletres, inclinació que plasmava dibuixant i publicant algun escrit signat amb el pseudònim de Ferran d'Egara.

L'any 1914 va entrar a treballar d'escrivent en una tintoreria industrial. A partir d'aleshores va col·laborar més obertament en publicacions locals de Terrassa, i també de fora, i el van designar per ocupar el secretariat de diverses entitats culturals. Dos anys més tard, el professor de comptabilitat de l'escola nocturna a la qual assistia regularment li va proposar d'anar amb ell i Canyameres va passar a treballar d'auxiliar seu en el despatx d'una fàbrica de teixits de llana.

D'aquesta època de la seva infantesa, n'és un bon reflex *Quan els sentits s'afinen* (Editorial Selecta, 1959) una obra que va ser molt ben acollida per la crítica i el públic. Es tracta d'un primer text autobiogràfic —el subtítol és "Inici d'unes memòries"—, que comprèn els seus primers dotze anys. Del capítol *Primera anada a Barcelona* va sortir-ne una edició de bibliòfil molt acurada, l'any 1949, amb unes litografies d'Emili Grau Sala. El llibre portava el títol de *Barcelona a vol d'infant* i va ser editat a París per

Caricatura de Ferran Canyameres

l'Editorial Albor, que dirigia el mateix Ferran Canyameres.

Primera estada a París

L'any 1917, amb un gran desig de veure món, Ferran Canyameres es va traslladar a França, que en aquell moment estava en plena guerra europea. Després d'uns mesos a la finca que un antic patró seu tenia no lluny de Carcassona, se'n va anar a París, on va treballar en diverses empreses. Canyameres alternava la seva feina rutinària, que li donava el just per viure, amb l'escriptura de cròniques per a algunes publicacions, sempre de caràcter literari o humorístic, al mateix temps que es relacionava amb artistes i escriptors francesos. Durant aquesta època va crear la revista *Plançons*, publicada a París, escrita en català i francès, que va tenir una durada efímera.

Aquesta primera anada a París queda evocada en un altre llibre de memòries, publicat pòstumament amb el títol *De París, el fel i la mel* (Bruguera, 1965), una obra que, segons alguns crítics, manifesta una sensibilitat i una riquesa de llenguatge que vinculen Canyameres a la tradició d'alguns dels millors prosistes de Catalunya, com ara Víctor Català o Joaquim Ruyra. El llibre relata

els primers amors de l'autor, els primers passos en un món nou i desconegut, els primers tractes amb escriptors i artistes i els seus contactes inicials amb la bohèmia, la política i les reunions clandestines. L'estada a París va durar tot just un any, però Canyameres en va tornar canviat, transfigurat. Les aventures amoroses, la lluita per guanyar-se la vida, la falta de mitjans i de protecció, el van ajudar a definir-se, a afermar-se en les seves idees i a voler traçar-se un camí propi.

Retorn a Barcelona

Abans de l'armistici Ferran Canyameres va tornar a Catalunya i es va instal·lar a Barcelona, on es guanyava escassament la vida col·laborant en periòdics i revistes i també fent d'oficinista. Durant el servei militar a Guadalajara, l'escriptor va estar força malalt i va perdre vint quilos, però la mort del seu pare va fer que el llicenciessin abans d'hora en qualitat de fill de vídua. Després d'un breu període de delineant en un taller de construcció de maquinària de Terrassa, Canyameres va tornar a Barcelona.

L'any 1921 l'escriptor va anar a Tunis fent de mariner en un vaixell mercant. Al cap de dos mesos i mig de vida pintoresca en aquella terra, va tornar a Barcelona i va treballar una temporada d'escrivent i una altra de dibuixant en una agència de publicitat. Cada dia més atret, però, per l'ofici de les lletres, va continuar col·laborant en diverses publicacions i va portar una vida força bohèmia. En aquesta època va contreure el tifus i va sobreviure gràcies als donatius que li van fer amics relacionats amb el món de l'art i de les lletres. Després d'una llarga convalescència, passada a Terrassa al costat de la seva mare, va tornar a instal·lar-se a Barcelona.

Ara publicava més que mai, usant infinitat de pseudònims, sobretot articles que principalment tractaven temes anecdòtics i polítics des d'un punt de vista satíric i humorístic. Al *Papitu* encapçalava les seves cròniques amb el nom de *Gambant pel món* i signava *Faune Vell*. A *L'Esquella de la Torratxa* i a *La Campana de Gràcia*, amb *Ferran d'Egara*, *Faune Vell* i *X*. En el setmanari picaresc *Les Tuies*, firmava *Faune Jove*, i en el setmanari separatista *La Tralla*, en el qual envestia i ridiculitzava tot allò que s'oposava a les aspiracions de la seva terra, *Ferran d'Egara*. Ferran Canyameres també escrivia novel·letes roses en castellà per a un editor mig clandestí, amb els noms ficticis de *Juan Frenético*, *Fabian de Espinoza*, *Javier Rudo*, *Fernando Salcedo* o *Jorge Piedrafuego*.

Del període d'aquesta vida desordenada, rebel, bohèmia i inquieta, que s'allarga del 1918 al 1925, n'escriurà més tard unes pàgines que s'afegiran a *De París, el fel i la mel*, amb el títol de *La vida en pseudònim* (Bruguera, 1965).

Problemes amb la justícia

Processat per delictes d'impremta l'any 1923 a causa d'un conjunt de set articles de contingut difamatori sobre Alfons XIII publicats a *La Tralla*, i en el context de la repressió del catalanisme dut a terme per la dictadura de Miguel Primo de Rivera, Ferran Canyameres va intentar fugir cap al Pirineu en ple hivern. A l'hostal de Balaguer, però, esperant que els camins fossin més transitables perquè havia nevat molt, se li van acabar els diners i va haver de tornar a Barcelona. L'escriptor tenia por d'acostar-se a les redaccions dels diaris i revistes on col·laborava, ja que

l'havien declarat en rebel·lia, però quan es va concedir una amnistia no va fer res per acollir-s'hi. En aquests anys Canyameres va consolidar la seva amistat amb els dibuixants i pintors Joaquim Torres Garcia, Pere Prat, Valentí Castanys, Opisso, Apa i molts altres, i amb els escriptors Joan Salvat-Papasseit, Lluís Capdevila, Josep Navarro-Costabella, Joan Puig i Ferrer, Plàcid Vidal, Ignasi Iglésies, Joaquim Ruyra, Francesc Pujols, Alfons Maseras, Josep Pous i Pagès o Joan Oller i Rabassa.

Terrassa altre cop

Cansat de la vida desordenada que duia a Barcelona, Ferran Canyameres va tornar a Terrassa, als vint-i-cinc anys, amb la intenció d'estabilitzar-se en alguna feina i canviar el rumb de la seva vida. Per oposició, va aconseguir una plaça a la Secretaria de la Cambra Oficial de Comerç i de la Indústria de Terrassa, de la qual acabaria sent el secretari, un any després, i l'any 1927 es va prometre amb Enriqueta Casals, una noia de la petita burgesia, filla de vídua, que treballava de mecanògrafa al Banc Hispanoamericà. El dia 8 de setembre d'aquell mateix any es van casar a la capella de les Fonts de Terrassa. El matrimoni va tenir dos fills, Jaume i Montserrat, nascuts, respectivament, el 2 d'agost de 1928 i el 12 de juliol de 1934.

Apart d'aquest moment Ferran Canyameres prescindeix dels pseudònims, tant en les seves col·laboracions a *La Nau*, *D'Ací d'Allà* i *Llegiu-me*, de Barcelona, com a la *Semaine Egyptienne*, del Caire o *L'Esprit Français*, de París. Tampoc ho fa en altres publicacions de caràcter econòmic on col·laborava per raons del seu càrrec a la Cambra de Comerç i de la Indústria. L'any 1932, va ser nomenat per la República Espanyola Delegat de les Fires Internacionals de Mostres.

De totes formes, Ferran Canyameres continuava relacionant-se amb els escriptors, poetes, periodistes i artistes de l'època, i freqüentava diverses penyes barcelonines: la de Rusiñol, a la llibreria López; la de Prudenci Bertrana, al cafè Colom i a la del cafè Austràlia, on anava també Plàcid Vidal, amb el qual l'uní una gran amistat. A Terrassa va ser un dels fundadors del grup *Els Amics de les Arts*, compost per escriptors i artistes. Hi organitzà conferències, lectures, exposicions, representacions teatrals, concerts i, els dies festius, alguna costellada o fontada pels voltants de la vila.

Respecte de la seva obra literària, l'any 1928 va obtenir un premi pel drama escènic *Clavell de*

Montserrat Canyameres

sang, i traduí els *Paradisos artificials* de Baudelaire. D'aquesta època destaca l'escriptura de la novel·la curta *Més enllà del rancor* (Laertes, 1986, editada amb l'ajut dels Ajuntaments de Caldes de Montbui i de Terrassa) i d'unes narracions que reflecteixen la passada vida bohèmia: *Novel·la de mals costums*, *A l'encalç d'una verge*, *Del cor als peus* i *Les delícies del cinema*, publicades pòstumament —com gran part de la seva obra— en el segon volum de l'*Obra Completa* (Columna, 1993). El drama que relata *Més enllà del rancor*, basat en una història real, se situa en el paisatge que s'estén des de Sant Llorenç Savall fins a Sant Feliu de Codines i Caldes de Montbui, passant per Sant Sebastià de Montmajor i Gallifa.

L'exili

L'any 1939, amb la derrota republicana a la Guerra Civil Espanyola, Ferran Canyameres va haver d'exiliar-se, i a partir del gener de 1939 s'instal·la a París, acompanyat del seu fill Jaume, ja que havia deixat la seva esposa i la seva filla Montserrat a Terrassa. Allí, un cop passats els primers dies d'angoixa, va trobar ajuda per part de l'hoteler català Fèlix Ferrer i Mestres.

A París, Canyameres va reprendre el contacte amb l'escriptor Joan Puig i Ferrer, amb el qual, tot i que l'unia una vella amistat, va acabar enfrontant-se per un afer sentimental no gaire clar. Aquest fet va provocar que s'allunyés de la capital francesa i deixés el seu càrrec de gerent de l'empresa tèxtil *Innovations Textiles*, que havia fundat amb dos terrassencs, els germans Ballbé, i anés a viure amb el seu fill a Bouglainval, un poblet

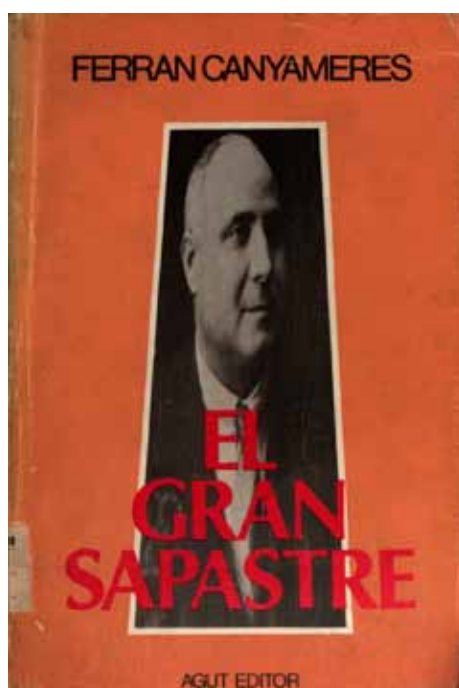
situat a uns 100 km de París. És aquí on es va dedicar a escriure la novel·la *El gran sapastre* (Agut Editor, 1977) llibre en què relata els detalls de l'enfrontament que havia tingut amb Puig i Ferrer.

El mes d'abril de 1942, després de tres anys de separació, van arribar a França l'esposa i la filla, i fins al final de la Segona Guerra Mundial van viure tots a Bouglainval. Durant aquell període, Ferran Canyameres no va deixar d'escriure i de recollir material per fer la biografia del polifacètic empresari terrassenc Josep Oller i Roca, creador, entre d'altres iniciatives, del mític Moulin Rouge. El llibre es va titular *Josep Oller i la seva època. L'home del Moulin Rouge* (Editorial Aedos, 1959), que es va publicar

primer en francès, l'any 1946, a París, i després en català. D'aquesta època són també la narració *Claror de nit* (Editorial Albor, 1945), l'obra teatral *El cercle de la por* (Editorial Nereida, 1957), que obtingué el Premi del Teatre Català, Tolosa de Llenguadoc, l'any 1948, i els contes *Món, dimoni i carn* (Editorial Moll, 1962) i *El gos udolà a la mort* (1959), que obtingué el Premi Joan Santamaria 1958.

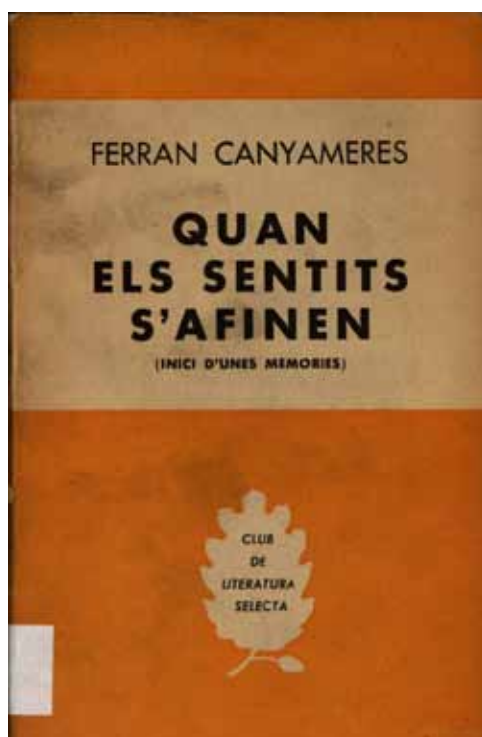
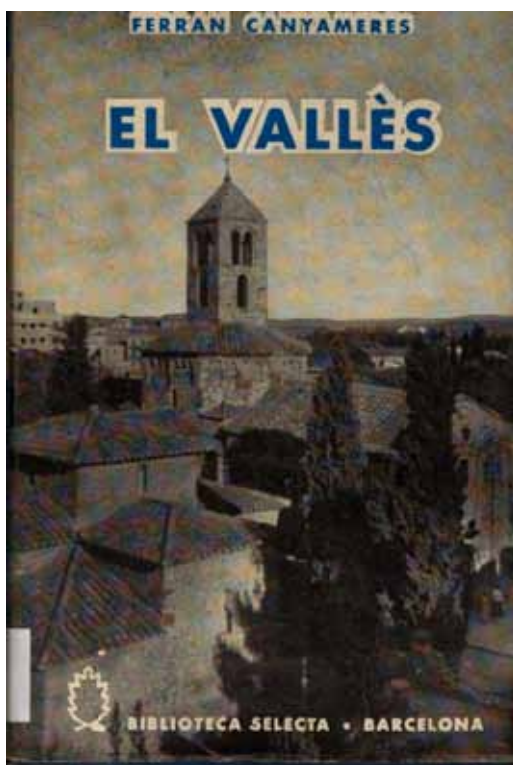
Escriptor de poesia, editor i activista

Ferran Canyameres llegia, traduïa, escrivia, redactava cartes per als familiars de Catalunya i per als amics catalans dispersats arreu de França i del món, i també va començar a escriure poesia. D'aquest activitat en sorgiran els títols *Migtemps* (Aymà Editors, 1950), *Com el Vallès no hi ha res* (Aymà Editors, 1951), *La muntanya brava* (Aymà Editor, 1951), *Poesia secreta* (Editorial Albor, 1955) i *Hores de prova i de retrobament* (dins *Obres Completes*, Columna, 1993).

Al finals de l'any 1942 Ferran Canyameres va fundar, amb els germans Ballbé, l'Editorial Albor, que es va dedicar a publicar diverses edicions de bibliòfil d'autors catalans il·lustrades per Picasso, Clavé, Grau Sala, Martí Bas, Rebull o Pedro Flores. Aquesta editorial la va crear sobretot amb la idea, així que les circumstàncies li permetessin tornar a Catalunya, d'instal·lar-la definitivament a Barcelona, i amb la intenció d'editar principalment les obres de Georges Simenon. En el *Diari íntim*, escrit durant els anys de la Segona Guerra Mundial, (Pòrtic, 1972) Canyameres evoca el viatge que va fer a Aiguillon-sur-Mer, on es posà en contacte amb el creador de l'inspector Maigret, amb qui va encetar una entranyable amistat. Repetí la visita uns mesos després, aquest cop a La Rochelle, on Simenon s'havia instal·lat en un castell i va tornar del viatge amb un contracte signat que li donava dret a traduir i publicar a Barcelona tots els seus llibres. Malgrat que en un principi es va parlar de traduir les novel·les al català i al castellà, el fet és que van acabar sortint només en castellà, moltes traduïdes per Canyameres i d'altres, encara que signades per ell, encarregades a diversos escriptors i traductors.

Amb la guerra acabada, i a instàncies de l'esposa i dels fills, la família es va reinstal·lar a l'apartament que Canyameres conservava al barri de Montparnasse, un petit habitatge on van viure fins al juliol del 1949, data en què van retornar a Catalunya.

A part de dur a terme la seva tasca d'escriptor, editor i traductor, Ferran Canyameres també va ser un gran promotor de la cultura catalana a l'exili, ja que va contribuir a fomentar-la en actes com l'homenatge a Pompeu Fabra que tingué lloc pel febrer de 1947, a Prada de Conflent, any en què l'eminent gramàtic va complir els 80 anys. L'any següent, en un acte celebrat a París pel novembre, va ser nomenat Secretari dels Jocs Florals de la Llengua Catalana. També va ser conseller de l'Associació d'intel·lectuals catalans Cultura Catalana, va col·laborar a la *Revista de Catalunya* i en la redacció d'un diccionari Català-Francès / Francès-Català.

Retorn i detenció

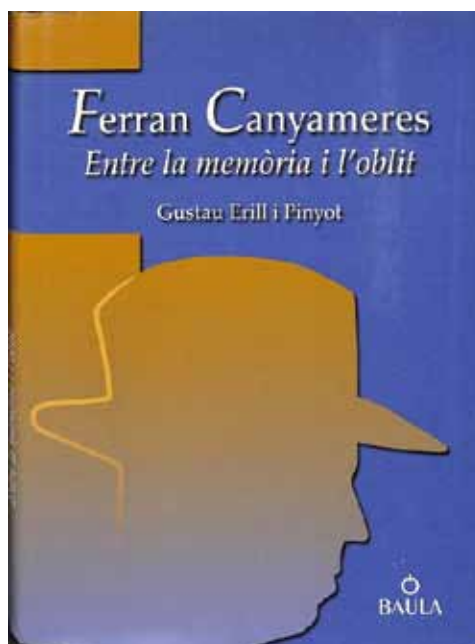
Després d'assegurar-se que podia tornar sense tenir problemes, finalment, pel juliol de l'any 1949, Ferran Canyameres, la seva esposa i la seva filla Montserrat, van tornar a Catalunya i es van instal·lar en un pis del número 473 del carrer Rosselló. El fill gran, Jaume, va decidir quedar-se a París, on es casaria l'any següent. Malgrat l'alegria del retorn, l'escriptor no podia deixar de tenir la sensació que tornar a Catalunya sota el règim franquista no deixava de ser en certa manera una capitulació. De totes formes, Canyameres no va deixar d'anar freqüentment a París, amb la intenció sobretot que no li caduqués la *Carte de Séjour* francesa.

El 12 de juny del 1954 Ferran Canyameres va ser detingut per l'ajuda que va prestar a Joan Comorera, aleshores secretari general del PSUC.

Immediatament després de la detenció, la policia va escorcollar el seu domicili i va trobar un calaix de la seva taula de despatx amb més dues mil fitxes amb noms i adreces. Com que Canyameres no havia militat mai en política, la policia, que de primer creia que havia fet una gran troballa, finalment va adonar-se que es tractava de fitxes d'amistats i de relacions personals sense un especial contingut polític. Les conseqüències provocades per aquella detenció, però, foren desastroses per a l'escriptor, la seva família i l'editorial que acabava d'emprendre un nou rumb. L'estada de Ferran Canyameres a la Via Laietana va durar més d'un mes, del 12 de juny al 20 de juliol, data en la qual ingressà a la Model. Amb 56 anys, i acusat del delictes d'ajuda a la rebel·lió militar, Canyameres va estar empresonat fins al 16 de juny de 1955, data en què va obtenir la llibertat provisional.

El 12 de setembre del 1956 es va celebrar el judici de la causa Comorera i el veredictes fou de 30 anys de presó per al dirigent polític i dos anys per a Canyameres. Com que ja havia estat reclòs un any seguit, i emparant-se també en algun indult, li van quedar tres mesos de presó per complir. L'any 1957, després de la diada de Reis, ingressà de nou a la Model, en un estat menys neguitós i menys inquiet que la primera vegada.

Pocs dies després d'haver estat alliberat, l'Editorial Aymà va publicar dins la col·lecció del Club dels novel·listes, la traducció de Canyameres de la novel·la *El bon assassí*,

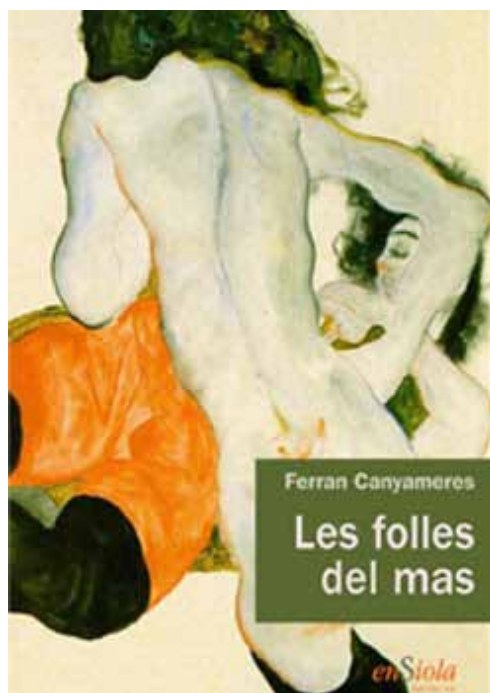

d'Antoon Coolen, obra que havia estat traduït durant la seva primera estada a la presó. L'Editorial Albor, que es mantingué encara un any més, va acabar per tancar. A partir d'aquell moment, l'escriptor ja no va intentar emprendre cap més projecte editorial i es va dedicar per complet al conreu de les lletres. L'any 1959 va escriure la monografia *El Vallès (Vigor i bellesa)* (Editorial Selecta, 1961), que obtingué el premi Pere Maspons i Camarasa de monografies comarcals.

Interès per la llengua

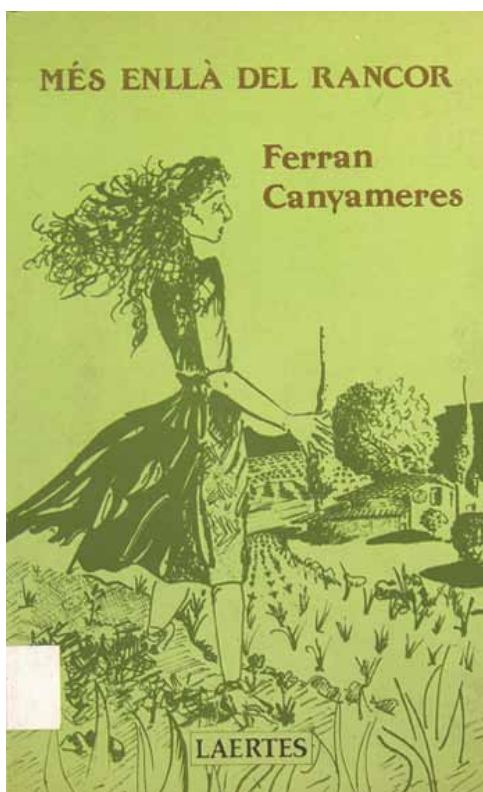
Ferran Canyameres va mostrar sempre un gran interès per la llengua. Escriví, per exemple, un *Diccionari de Marina* (Pòrtic, 1987) i durant molts anys va treballar en un recull de locucions adverbials, prepositives i conjuntives i expressions figurades— en conjunt unes tres mil fitxes— que representaven un gran tresor lingüístic. L'editorial Edhasa, als anys setanta, estigué a punt de publicar-lo, revisat pel lingüista Joan Martí, però malauradament l'edició al final no es va dur a terme, amb l'agreujant que sembla que tot el material es va perdre.

Pel mes de gener del 1963 Ferran Canyameres, amb la salut molt delicada a causa de l'estada a la presó, va caure malalt a conseqüència d'una pulmonia. Malgrat tot, seguia treballant: preparava una biografia sobre Picasso, encarregada per l'editorial Aedos, i recollia material per al llibre *La dansarina Roseta Mauri (1850-1923)* (Associació d'Estudis Reusencs, 2 vol., 1971), una ballarina filla de Reus que havia triomfat i viscut a la capital francesa a principis de segle. També escriví en castellà la biografia

Carlos Baca Flor (1867-1941) (Agut Editor, 1980), sobre un pintor peruà que després d'estudiar a Roma va destacar a Europa com a retratista del món financer, polític i religiós. Canyameres també col·laborava a les poques revistes catalanes que aleshores es publicaven: *Serra d'Or*, *Pont*, *Inquietud*, *El Llibre de tothom*, la mallorquina *Ponent* i d'altres d'Amèrica Llatina com *Ressorgiment*, de Buenos Aires i *Pont Blau*, de Mèxic.

L'any 1964, potser endut per uns indicis premonitoris, Ferran Canyameres es va dedicar a ordenar tota la seva obra escrita i el seu arxiu personal, que contenia escrits inèdits i publicats, epistolaris, dietaris, documents, notes, fotografies i dibuixos. Es va ocupar també del seu testament, i va elegir set marmessors a fi d'evitar la dispersió de la seva producció literària: Salvador Espriu, Rafael Tasis, Albert Manent, Josep Vidal Canyameres, el pare Marc Taxonera, Joan Agut i Montserrat Canyameres. Aquest llegat literari es troba, des de l'any 2000, a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, encara que havia estat emplaçat anteriorment a la Casa-Museu Alegre de Sagrera de Terrassa, a la Sala Ferran Canyameres, des del moment en què la seva filla Montserrat n'havia fet la catalogació i donació l'any 1986.

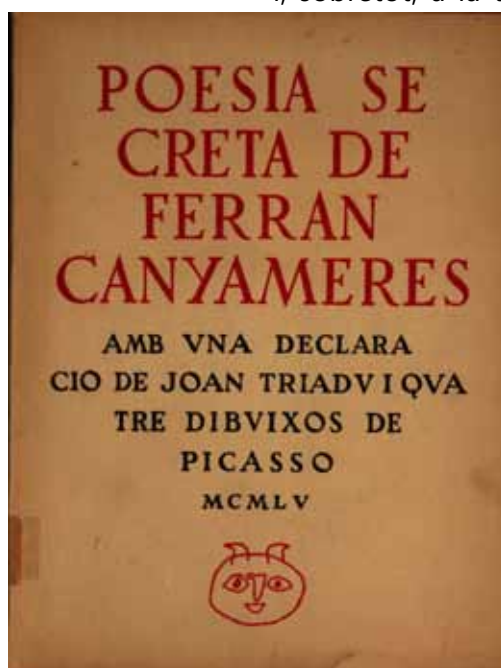

Després d'un darrer viatge a París i d'unes breus estades a Santanyí i a Perpinyà, Ferran Canyameres va morir d'una embòlia cerebral la matinada del dia 28 de setembre de 1964, als seixanta-sis anys. Gustau Erill i Pinyot, catedràtic de llengua i literatura catalanes, professor durant molts anys a l'Institut Manolo Hugué de Caldes —i conegut també per ser un dels fundadors del grup de diables del poble i principal redactor dels famosos "versots"—és autor d'una completíssima biografia de l'escriptor terrassenc: *Ferran Canyameres. Entre la memòria i l'oblit* (Edicions Baula, 1999).

Obra completa

No és gaire habitual que tot el llegat d'un escriptor es mantingui unit i, encara menys, ordenat i consultable. En el cas de Ferran Canyameres, però, això és així. Gràcies, com hem dit, a la seva previsió, a la feina dels marmessors i, sobretot, a la tasca de la seva filla Montserrat i, més endavant, dels seus nets, avui podem consultar amb comoditat el valuós llegat de l'autor a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, que conté més de vuit mil documents.

Montserrat Canyameres i Casals, prou coneguda a Caldes per les seves col·laboracions i responsabilitats diverses, sobretot a la revista *La Tortuga*, vinculada a l'Associació Cultural, i al *Setmanari Montbui* —i casada durant anys amb l'editor i escriptor Joan Agut—, és també la persona que va tenir cura de l'edició dels textos del seu pare als sis volums de la seva *Obra completa* (Columna, 1992-1996). El primer inclou

textos autobiogràfics; el segon, novel·les i narracions; el tercer, poesia, prosa poètica i teatre; el quart els llibres *El gran sapastre* i *Diari íntim*; el cinquè, diverses biografies i *El Vallès (Vigor i Bellesa)* i el sisè un *Epistolari* dels anys 1939-1951. Cada volum està encapçalat per un pròleg escrit per un destacat membre de la cultura catalana: Albert Manent, Isabel-Clara Simó, Jordi Pere Cerdà, Joan Triadú i Josep Maria Ainaud de Lasarte, en els cinc primers, i amb una nota preliminar i l'estudi *El moviment intel·lectual català a França durant l'exili (1939-1951), a través de l'Epistolari de Ferran Canyameres*, de Montserrat Canyameres, en el volum sisè.

Tant l'*Obra completa* de Ferran Canyameres editada per Columna, com la totalitat 175 quartilles mecanografiades i numerades dels llibres publicats en vida o pòstumament, actualment estan digitalitzats i disponibles en format *pdf* a la plataforma *Google Llibres*, un fet també molt poc habitual i que permet consultar còmodament edicions que ja han desaparegut de la circulació pública i que fins i tot són difícils de trobar als magatzems de les biblioteques públiques. Una altra vegada, aquí, la responsable tasca dels hereus ha estat meritòria i decisiva.

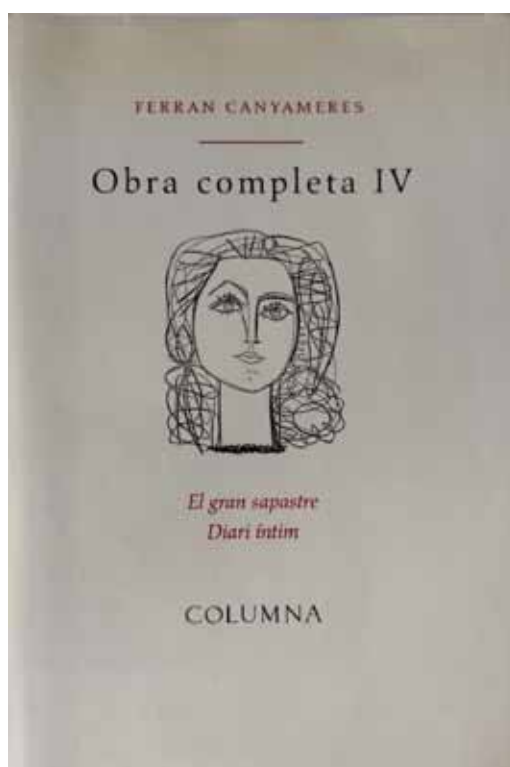
Una novel·la inèdita

Com dèiem a l'encapçalament, el fet que ha motivat l'article d'aquest mes ha estat l'aparició d'una novel·la inèdita de Ferran Canyameres: *Els afers del senyor Damvilliers* (Ensiola Editorial, 2024). L'obra es presenta en

una edició a càrrec de Jaume Aulet, professor de literatura de la Universitat Autònoma de Barcelona — que també signa la introducció “Nous afers del senyor Canyameres”—, a partir de la troballa feta fa alguns anys pel seu net Enric Agut Canyameres. Com ens informa Aulet, el mecanoscrit es conserva a la capsa 21, carpeta 1: contes i narracions de Ferran Canyameres 1915-1938 (documents 2952 a 2960). El text no està datat, però segurament l'autor el va escriure a finals dels anys 20 o a principis dels 30 del segle XX, i podria ser la seva primera novel·la.

Segons ens reporta Jaume Aulet, entre els papers de l'arxiu particular de l'escriptor, va aparèixer “un plec de corresponents a una novel·la que va ser llegida i rellegida pel seu autor—ho corroboren les moltíssimes correccions que va fer a mà en el text mecanoscrit— tot i que al final va decidir desestimar-la. Ni tan sols no va posar-hi títol. No és una obra fragmentària ni inacabada” (ed. cit., p. 12-13). Unes línies més endavant l'historiador de la literatura de la UAB explica el motiu de la publicació: “Sens dubte, Canyameres és un autor prou important com perquè un inèdit d'aquestes característiques, tot i que l'autor no li hagi donat el vistiplau definitiu, no quedi tancat dins un calaix esperant que arribin temps millors. Ha semblat, això sí, que, per publicar-la, valia la

pena posar-li un títol, que en aquest cas ha estat *Els afers del senyor Damvilliers*, el qual respon perfectament a allò que la novel·la ens narra" (ed., cit., p. 13).

La història està ambientada a París, cap als anys 20, i presenta una trama molt simple a partir de les vicissituds del senyor Joan Damvilliers durant uns quants dies de la seva vida. Els "afers" del senyor Damvilliers seran tant d'índole professional, on mostra la seva faceta d'empresari parisenc amb una visió humana del capitalisme, com familiars i sentimentals, amb el plantejament d'un amor impossible. Per a Jaume Aulet, al darrere de l'ambientació parisenca "hi ha també una altra intenció: la de fer una novel·la que pugui ser catalogada com a "ciudadana", en contrast amb la literatura d'ambientació rural tan característica, en català, durant els anys anteriors i encara ben vigent en determinats cercles literaris de finals dels anys vint i principis dels trenta" (ed., cit., p. 16).

Els afers del senyor Damvilliers, doncs, és un intent de Ferran Canyameres d'escriure una novel·la burgesa, un fet que comporta la tria d'un model de llengua que vol ser molt elegant, tant per part dels personatges com per part del narrador. Segons Aulet, aquesta tria "ajuda a donar un toc de realitat efectista, culta, distanciada i artificiosa, que és allò que el model de novel·la buscava" (ed., cit., p. 19). Joan Damvilliers és, doncs, una mena d'heroi burgès en un text que també presenta alguns elements propis de l'enfocament naturalista, psicològic, sentimental i, fins i tot, del de la novel·la rosa.

Els afers del senyor Damvilliers no és una gran novel·la —no oblidem que el propi autor la va descartar—, ja que el lector hi trobarà un text tècnicament molt simple i un argument molt esquemàtic i previsible, potser més a prop d'una obra de teatre que d'un

text narratiu, però no deixa de tenir el valor de mostrar, a través d'una obra inèdita fins ara, una de les facetes literàries del gran escriptor vallesà. Com a calderins, i per la part que ens toca, no podem més que celebrar la seva publicació. ■